

Uredništvo i uprava
ZAGREB MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80

Uredništvo in uprava
za Slovenstvo in slovenski del
Julijske Krajin
LJUBLJANA Erjavčeva 4a

ISTRA

Narod koji se odroce ma i jedni
stope krvlju i znojem otaca svo-
lih natopljene zemlje nije dostoi-
jan da se nazivlje narodom

NA DELO

Odkar izhaja se je »Istra« trudila, da poleg drugih svojih nalog, ki niso mignogrede omenjeno ravno malo, izpolnjuje svojo specialno dolžnost, da poveže med seboj naše emigrantske vrste, da postane veza med posrednimi deli emigracije in poedinici, doprinasajoč s tem k ustvarjanju skupne emigrantske zavesti in solidarnosti. Končno je list težil za tem, da s prinašanjem vesti iz organizacij in poročil o društvenem delovanju pripomore vsakemu društvu in njegovemu delu, s čimer se ni med drugim naredila potrebna usluga dotični organizaciji, temveč se je s tem prispevalo k potrebnemu medsebojnemu spoznavanju in koordinaciji dela. Ni namreč redkost, da so poročila in vesti poedinih organizacij širšega interesa, koristna tudi za ostale organizacije in emigracijo — torej društvu — in listom. ožji, določeni krog. Inicijativa nekega društva mora biti koristno upotrebljena, kadar je objavljena v listu, tudi drugje, da ne govorimo o ostalih možnostih sodelovanja med organizirano emigracijo — torej društvu — in listu.

To potrebo občutimo sedaj v (toliko večji meri, ker so tudi možnosti tega skupnega delovanja — odkar je list prešel popolnoma, stvarno in formalno v roke emigracije oziroma zveznega vodstva — mnogo večje.

Zaradi tega si bo uredništvo lista sedaj s povečano silo prizadevalo, da pride do čim ožjega in plodnejšega sodelovanja med poedinimi društvu in »Istro«. Vsa naša društva, vsi naši forumi, vsi poedinici, katerim je pri srcu ljubezen do rodne grude in katerim je do interesa našega naroda tam preko in nase emigracije tu, bodo našli v listu večje možnosti delovanja. Končno je želja uredništva, da društva redno pošiljajo poročila o svojem delovanju, ki se v današnjih prilikah smejo in morajo objavljati. To ne bo samo pripomoglo k razvoju dotičnega društva, temveč bodo tudi ostale organizacije našle v takih poročilih koristnih vzpodbud za delo v svojem delokrogu, s čimer bo mnogo doprinečeno k medsebojnemu boljsemu spoznavanju in koristnemu tekmovanju.

Ni potrebno naglaševati, da morajo biti vsa ta poročila stvarna in objektivna. Uredništvo se bo izogibalo vsega, kar bi moglo povzročati trenja med našimi vrstami, ali — tam kjer se že spori nahajajo, — da se spor še bolj znostru, kar je brezzeljno in škodljivo in to še posebno v sedanjem času.

To pričakuje list od svojih sodelavcev, kar je treba še posebno poudariti, ker nam taki pojavi prav ničesar ne morejo koristiti niti nam, a še najmanj v obeh tretjih...

Organizacije so dobile od Zveze v posebni okrožnici navodila, kako bodo mogle s svoje strani na najboljši način organizirati to sodelovanje s listom. Redakcija pa še posebej s svoje strani apelira na vsa naša društva, da se od časa do časa javljajo uredništvu preko svojega odredjenega člana — poročevalca, »Istra« ne bo objavljala samo vesti iz društev in poročil o delovanju organizacij, temveč ji je na tem, da ti naši dopisniki v različnih krajih opišejo tudi življenje naših emigrantov v njihovem kraju. Da nam prikažejo, koliko jih je, s čim se v glavnem pečajo, kako se odzivajo delu v društvu, kakšne so prilike v njihovem kraju, med našimi emigranti pa še posebej. O teh in sličnih zadevah naj vodijo računa ti naši dopisniki, list pa bo objavil, kar je vredno za vsa naša javnost. Na ta način bodo prišle do svoje besede v listu vse naše društvene edince, vse naše emigrantske skupine, ker list kot lastnica vse emigracije mora služiti vsji emigraciji in vsem njenim delom. V tem pogledu apeliramo tudi na poedinice med našimi emigrantskimi vrstami, katerim so prav tako odprti stolpci v našem listu.

V tilko smo smatrali za potrebno poudariti pomen okrožnice, ki jo je Zveza razposlala društvom. Pri tem ne dvomimo, da bodo vsa naša društva in vsi dobrosamerni poedinici smatrali ta apel »a dolžnost, da se mu s tem ne samo omočici obstoj v sedanji skupni obliki, temveč da ga z vsemi skupnimi silami tudi povečamo v ponos in korist vse emigracije in našega rodnega kraja.

Torej na delo!

O naknadi ratne štete

Priprerne radove izvršila je Banska uprava u Ljubljani — Pitanje još nije riješeno, ali je na najboljem putu

Govoriti o problemu ratne odštete dvadeset i dvije godine po završetku svjetskog rata izgleda svakako mahronistički. A ipak nije, jer je još uvijek neriješen. U posljednje vrijeme mnogo se je pisalo o tom predmetu, a nekeje novine, po svojoj prilici netažno informirane, lasirale su i uzbuđljivo vijestili.

Radi se o naknadi ratne štete onim jugoslovenskim državljanima, koji u doba kad je svršio svjetski rat, još nisu bili jugoslovenski državljani, a koji su od 21. maja 1915 godine do kraja rata bili oštećeni duž austrijsko-talijanskoga bojišta, u Koruškoj, Istri, Trstu, Goričkoj i Dalmaciji.

Nas u prvom redu zanima ovdje pitanje odštete onim našim izbjeglicama, koji su ranije bili talijanski državljani. Mnogi od njih su postali posilje, ili opcijom ili prirodjenjem, jugoslovenski državljani. Talijanska vlada je svim svojim državljanima priznala pravo na naknadu ratne štete, kada su za to postojali uslovi. Ali ona to pravo nije priznala onima, koji nisu bili talijanski državljani (pa makar pretrpjeli štetu na njezinom teritoriju), bilo što su a priori bili državljani Kraljevine Srbije i Crne Gore, bilo što su iz rata na temelju mirovnih ugovora opcijom postali jugoslovenski državljani ili što su posilje prirodjenjem postali državljani Jugoslavije po zakonima Kraljevine Jugoslavije. Kod tih posljednjih dogodilo se čak i to da je njima već procjenjena (pa čak i likvidirana), ali još neisplaćena ratna odšteta bila uknuta ili obustavljena. U glavnom se dogodilo to zbog toga što nijedna država nije dužna da tudjim državljanima plati ratnu oštetu kada za to ne postoje ili zakon ili međunarodni ugovori. Između Jugoslavije i Italije do takvog ugovora nije nikada došlo. Takav ugovor naravski temelji bi se samo na principu reciprociteta, i to je bio glavni uzrok što taj ugovor nije bio sklopljen.

Dogodilo se dakle da su mnogi jugoslovenski državljani, koji u doba završetka rata nisu bili još jugoslovenski državljani, ostali bez prava na ratnu oštetu. To se dogodilo i našim Hrvatima i Slovencima u Istri, u Juljskoj Kraljini, u Koruškoj, ali i Srbima koji nisu bili državljani Srbije ili Crne Gore i koji su živjeli u susjednim zemljama na Balkanu.

Povedena je bila zbog toga akcija da se popravi ta očita nepravda i za Jugoslovence iz Italije i Koruške. Paralelno s ovom akcijom pokrenuta je i akcija u korist Srba iz susjednih zemalja na Balkanu. Ni jedna ni druga akcija nije završena, ali nalazi se u punom toku.

Da se popravi ovo stanje,

Narodna Skupština Kraljevine Jugoslavije je na prijedlog narodnog poslanika g. Jurja Kučića povodom debate o zakonu o naknadi ratne štete 17. XI. 1922 izglasala rezoluciju, da je naša vlada dužna da i tim državljanima prizna oštetu za ratnu štetu.

Uslijed toga su vojni oštećenici koji do tada još nisu bili prijavili svoju ratnu štetu našim vlastima, poslali nakon toga svoje prijave i podneske Ministarstvu za socijalnu politiku. Međutim su u ponajmanju jednog pozitivnog zakona svi ti podnesci ostali neriješeni.

Godine 1931 na zahtjev blagopočivšega Kralja Aleksandra I i na osnovu riješenja

finansijskog komiteta od 18. 3. 1931 obrazovala se je ministarska komisija, da prouči to pitanje naknade ratne štete i način likvidacije i isplate oštete našim državljanima, koji nisu još dobili vojnu oštetu i koji pripadaju toj kategoriji.

Ali ni ova komisija nije mogla da izvrši svoj zadatak zbog pomanjkanja pozitivnih zakonskih odredaba i pitanje ratne odštete je ostalo neriješeno sve dok nije 1939 godine Ministarstvo za socijalnu politiku i naravno zdravlje poslalo sve prijave vojnih šteta Banskou upravu u Ljubljani da utvrdi stvarno stanje pretrpljene vojne štete i da odredi rok za naknadno podnošenje prijave ratne štete onih oštećenika, koji to do danas još nisu bili učinili.

Ovom važnom koraku prethodila je živa i duga akcija raznih odbora i komiteta oštećenika, obrazovanih u Ljubljani i Mariboru, i raznih ličnosti u Beogradu. Da je provodjenje tih pripremljenih radova bilo povjerenje baš Banskou upravu u Ljubljani, hua svoj razlog u tome što se najveći broj ratnih oštećenika nalazi na teritoriji Slovenije, dakle na području Banske uprave u Ljubljani.

Banska uprava u Ljubljani odredila je za ovaj posao g. Franca Gorička, činovnika Banske uprave u Ljubljani, koji je svojedobno bio najbolji stručnjak za te stvari u Juljskoj Kraljini. On je pregledao sve prijave vojnih šteta i Banska uprava u Ljubljani je nato proslijedila Ministarstvu za socijalnu politiku njegove predloge za postupak i ustanovljenje vojne štete.

Nakon što su gg. ministarski pretsjednik ministar pravde i ministar za socijalnu politiku odobrili taj rad, Banska uprava u Ljubljani poslala je dne 19. 6. 1939 godine ove svoje prijedloge Ministarstvu finansija, gdje se vrši paralelna akcija i za južno-srbijanske oštećenike.

Međutim je Ministarstvo za socijalnu politiku izradilo nacrt zakona o izmjenama i dopunama zakona o isplati ratno štete od 29. nov. 1922. Tim nacrtom predviđalo se priznavanje prava na ratnu štetu u glavnom svim onima koji bi imali pravo na ratnu štetu da su u momentu završetka rata bili već jugoslovenski državljani.

To je dakle faza u kojoj se momentano nalazi to bolno pitanje ratne oštete našim izbjeglicama. Akcije koje se vode već kroz duže godine, ipak su uspjele da se to pitanje ukinje sa mrtve tačke i da se povoljno riješenje sve više približava, ali još nije rečeno da je stvar sretno dovršena, dok ta nacrt zakona ne bude pretvoren ustavnim putem u zakon.

Sve druge vijesti koje su po novinama javljali i kojima se oštećenici zavaravali, nisu tačne. Problem još nije riješen. Usplje nam je da za to pitanje pobudimo interes sviju šefova poedinih stranaka, i vlada sama je nakon toga povoljnije riješenu. Glavni rječi imat će naravski Ministar finansija. Jer priznati štetu treba i nadoknaditi i u tu svrhu namaknuti finansijska sredstva.

Novim preuredjenjem države uslijed sporazuma od 26. 8. 1939 godine nastaje pitanje kome padaju na teret finansijska opterećenja u vezi s tim pitanjem. Ali, bilo to na teret državne zajednice ili poedinih banovina, već stvorenihi ili koje se tek stvaraju, to nikako ne smije da bude zapreka da se ta stvar konačno uređi, jer tu se radi o duboko moralnoj dužnosti koja se ostajna na zahtjevima pravde i pravosti.

(mdv)

Naselitev emigrantov v Bosni

Kakor smo že poročali v našem listu, se je pred časom izselilo iz Bosne 30 italijanskih družin. Ti Italijani so se naselili v Bosni pred 50 leti, ko so prišli iz Tirolske in se naselili v naselbinah Mahovljanov in bližini Banjaluke. Bavili so se večinom z vinogradništvom. Ko pa je trto pričela unevičati trtna us, jim je ta nesreča uničila blagostanje. Sedaj pa jik je italijanska vlada v dogovoru z našo vlado poklicala v nove naselbine na ozemlje sprejnih pontinskih močvirij. Precej posestev odhajajočih Italijanov so pokupili Slovenci. Tudi naši emigranti se zavzemajo za to, da bi prišli v ta rodoviti kraj. Ljubljanski »Jutro« je prineslo v zvezi z izselitvijo med drugim tole vest:

Društvo »Istra« v Banjaluki je za-

TJEDAN MEDUNARODNE POLITIKE

POLOŽAJ NA BALKANU

Pismo iz Beograda*)

Sve balkanske države ostale su do danas neutralne u ratu izmedju velikih sila. Ali sve one osjećaju opasnost da budu uvučene u rat.

Rat Balkanu ne prijeti danas od suptrotnosti, koje postoje izmedju poedinih balkanskih država. Opasnost prijeli zbog pretenzija velikih sila, koje smatraju da su na Balkanu i u susjednom Podunavlju njihove interesne sfere. Time nije rečeno, da velleste direktno ugrožavati nezavisnost i integritet balkanskih i podunavskih država, izuzevši možda Besarabije, u koliko naime Sovjetska Rusija smatra ovo pitanje još otvorenom izmedju nje i Rumunjske. Isto tako nije time rečeno, da se stav Balkanu najbližih vellevlasti, Rusije i Italije, ne bi promijenio, da na pr. Njemačka pobjedi u ratu. Ali pri današnjem stanju stvari može se uzeti, da one ne ugrožavaju direktno nezavisnost i integritet država na Balkanu i Podunavlju. Njima je danas cilj, da osiguraju na ovom sektoru svoje interese, gospodarske i političke.

Privredni interesi postoje u prvom redu za Njemačku, u drugom za Italiju, dok za Sovjetsku Rusiju ne postoje. Pošto Italija nije u ratu imamo pri današnjoj situaciji da razmotrimo samo privredni interes Njemačke na ovom području. Ona smatra da ima pravo na dopunjivredne i ostale produkte kao i sirovine, s kojima Balkan i Podunavlje raspoložu, i to na sv visak produkata ovoga područja, u koliko ti produkti nisu potrebni samom domaćem stanovništvu Balkana i Podunavlja. Njemačka smatra da je u vršenju toga prava niko ne može da smeta.

Ovo stanovništvo Njemačke potpuno odgovara propisima međunarodnoga prava, jer su države Balkana i Podunavlja neutralne. Zato su ga države Balkanskoga sporazuma na svom posljednjem zasjedanju i u toliko primile, što su zaključile da će i od sada kao što je to bilo slučaj i do sada u pogledu izmjene dobara postupati i dalje prema svim državam bez razlike potpuno jednako, kako to i iziskuje njihov stav stroge neutralnosti.

Zato možemo vjerovati u iskrenost njemačke reakcije u tom pogledu na zaključke beogradske konferencije.

No isto tako je jasno, da spomenuto stanovništvo Njemačke u pogledu njenih privrednih interesa u Podunavlju i na Balkanu ne odgovara interesima Saveznika, Francuski i Velikoj Britaniji. Ali pošto stanovništvo Balkanskoga sporazuma odgovara propisima međunarodnoga prava, jasno je da francuska i engleska javnost nisu mogle nepovoljno reagirati na zaključke beogradske konferencije u privrednom pogledu.

Jedno od glavnih sredstava, kojim se Saveznici služe u ratu protiv Njemačke jest blokada, koja ima baš taj cilj, da Njemačkoj onemogući da izdrži u ratu u privrednom pogledu. Na tom terenu može se reći vodi se u okviru Podunavlja i Balkana žestoka borba izmedju zaraćenih strana, većinom prikriveno.

U toj borbi postoji velika opasnost za neutralnost balkanskih država. Tu opasnost je imao prvenstveno u vidu W. Churchill u svom poznatom govoru preko radija, kad je »prijetio« neutralcima. Smisao njegova govora je bio da zapadni saveznici ne će dozvoliti u toku rata da male države samo da očuvaju svoju neutralnost, potpunoza privredno Njemačku, jer se time ometaju ciljevi blokade, jednog od najvažnijih sredstava sadanjen ratovanja. Zato je pozvao sve neutralce da već sada pristupe blokadi zapadnih vellevlasti, a nije rekao što će biti ako one to ne urade. Može se međutim zaključiti da je htio reći da će sve male države biti prisiljene, prije ili poslije, da se opredijele na jednu ili na drugu stranu.

Još važniji su politički interesi velikih sila na Balkanu i u Podunavlju. Tu je u prvom redu Sovjetska Rusija, koja ima teritorijalne aspiracije na Besarabiju, a i preko toga ima kao cilj — stari

*) Mjesto običnog tjednog pregleda vanjsko-političkih događaja donosimo ovo zanimljivo pismo iz Beograda, koje upotpunjuje naša dosadana razmatranja o vanjsko-političkom položaju na Balkanu, kako se prikazuje nakon beogradske konferencije. (U.)

(Nastavak na drugoj strani)

60-godišnjica beogradskog nadbiskupa OD SELJAČKE KUĆICE U STAROM PAZINU DO NADBISKUPSKE STOLICE U BEOGRADU

Preuzv. beogradski nadbiskup Dr. Josip Uječić, navršio je — kako smo to već u prošlom broju javili — dne 10. veljače ove godine 60 godina života.

Visoki jubilarne je istarsko seljačko dijete. Rodjen je u Starom Pazinu 10. veljače 1860. Kako tada još u Pazinu hrvatske škole nije bilo, morao je pohađati talijansku pučku školu i tako već u najmlađim danima učiti strane jezike, kojih danas govori cijeli niz. U svom materinskom jeziku hrvatskom, nije nikada nikada imao prilike da učel škole. Kad mu je bilo 10 godina preselio se na njemačku državnu gimnaziju u Trstu, jer ni slovenske ni hrvatske srednje škole u Istri u ono doba još nije bilo. (Istom 1899. otvorena nam je — nakon dugotrajnih borba na sve uporne zahtjeve naše — prva hrvatska gimnazija u Pazinu). U gimnaziji je unatoč toga što mu je njemački jezik bio stvan i slabo poznat, bio odličan djak te je i maturu, god. 1898. položio s odličnim uspjehom. Nakon toga stupio je, poput drugih istarskih seljačkih sinova, u goričko sjemenište, a četiri godine kasnije, 27. srpnja 1902. bio je zaređen za svećenika.

Iskri i inteligentni mladomislnik upao je u oči tadašnjem trčanskom biskupu, a kasnijem bečkom nadbiskupu i Karolinu dr. Naglu i on ga je odmah uzao za svog tajnika. Prvi put njegovog svećeničkog zvanja vođio ga je dakle u zamensku administraciju trčanskog — koprarske biskupije, koja je obuhvaćala 141 narodaštvo: Hrvate, Slovence i Talijane! Tu je trebalo naučakvastije probleme rješavati s velikom delikatnošću. Tamo je današnji nadbiskup stekao prvi smisao za pravni red, za urednu i točnu administraciju, savjesno krsivanje i nastajanje poslova, dislocaciju i u životu prevajana Iskustva, kako da se ne zamjeri nikome, ako se već ne može zadovoliti svakoga.

Nedugo zatim šalje ga biskup Dr. Nagl u Beč u zavod Augustinacum, da tamo polazi doktorat bogoslovlja.

Godine 1906. imenovan ga je pokojni goveki nadbiskup Dr. Seccai za supleanta moralne bogoslovlja u goričkom sjemeništu, a druge godine već redovitim profesorom moralke. Godine 1908. promoviran je u Beču na east doktora bogoslovlja.

Godine 1912. zamolio je nekadašnji trčanski biskup, Dr. Nagl koji je meštun bio bio nekak nadbiskupom i Kardinalom, goričkog nadbiskupa Seccai, da bi mu prepustio Dra. Uječića i tako je Dr. Uječić došao u Beč za dvorsku kancelariju i studijskoga ravnatelja u zavodu Augustinacum. Tu se je pica, a on otvorilo novo polje rada. Dr. Uječić se je počeo intenzivnije baviti teološkim znanostima, pa je osim moralke, koju je neko vrijeme predavao na teološkom fakultetu, počeo predavati i teološko sveto pismo, jer je u Augustinacumu poučavao doktorande u bibličkim manostirima. U to je vrijeme naučio hebrejski i uputio se u sveto pismo kao, malo tk. osim znanstvenoga, rada bavio se Dr. Uječić i ekonomijom, jer je kao upravitelj ekonomije zavoda morao u onim teškim ratnim vremenima nuku muciti, kako da prehrani bilionce. Kao duhovnik carskoga dvora naučio je kretati se po blistavim dvoranama i glatkim diplomatskim parketima. Za vrijeme rata, kada su mnogi Hrvati i Slovenci bili često optuživani i sumnjivi kao neprijatelji države, Dr. Uječić je mnogo puta interveuirao u korist nedužnih žrtava na najvišem nještaju, a da u tome nitko, pa ni same žrtve, nijesu znale.

Kad je prošle rata otvoreno u Ljubljani sveučilište, ponudjena je Dr. Uječiću na bogoslovnom fakultetu katedra za moraliku. Prigodom odlaska iz Beča, papa ga je imenovao monsignorom.

Na ljubljanskoj univerziti sav se je posvetio znanosti, osobito pak svojoj struči, studirajući bez prestanka. Svoja je predavanja znao učiniti razumljivima i pristupačnima, ilustrirajući ih po-

javama iz svakidašnjega života. Dvaput je bio izabran za dekana bogoslovnog fakulteta, a sveučilišni savjet birao ga je za člana disciplinskoga suda. Biskupski ordinarijat pak postavio ga je za prosinodalnog ispitivača i crkvenog suca.

U siječnju 1936 imenovan ga je Sveta Stolica apostolskim vizitatorom za cijelu Jugoslaviju.

Kada se je beogradski nadbiskup, franjevac O. Rafael Rodić zahvalio, imenovan je 28. novembra 1936, tadašnji papa Pij XI. Dra. Josipa Uječića nadbiskupom beogradskim i smederevskim, te apostolskim administratorom Banata. Dr. Uječić bio je posvećen za nadbiskupa, dne 7. ožujka 1937. u Zagrebu, a u Beogradu je ustoličen 28. ožujka, 1937.

Dr. Uječić proboravio je kako vidimo sav svoj život izvan hrvatskog ambijenta.

KULTURNA KRONIKA

NOVA MAGAJNOVA KNJIGA

Za Veliko noć bo izšla njegova zbirka novel „Zaznamovani“

V roke mi je prišiel knjižni oglaš zalohe Literarnega kluba v Ljubljani, ki napoveduje za Veliko noć izdajo nove knjige našega pisatelja in sotrudnika našega lista Bogomira Magajne pod naslovom »Zaznamovani«.

Ker se je zadnje čase večkrat slišalo in tudi bralo v raznih literarnih poročilih, da je priljubljeni pisatelj Primorskih novel, Gornjega mesta i dr. nekam utihnil, sem bil tega oglasa vesel, ker dokazuje, da Magajna še ni izpustil peresa iz rok temveč še vedno snuje in dela, čeprav bolj v zatišju.

Poiskal sem ga na njegovem stanovanju tam na Poljanskem nasipu. Skrbelo me je, če ga bom dobil samega, kajti k njemu romajo dan za dnem številni znanci in drugi, no, saj lahko izdam — potrebni, ki nikdar ne odidejo praznih rok. Od njega se navadno vsi vračajo v dobrem razpoloženju, ki ga zna ustvariti Mirkova hudomušnost, pa če je bil kdo še tako mrkoled pred obiskom.

V polmeti zimskega popoldneva, ki je slišila skozi okno, sam ga dobil v običajni pozi tam v kotu sobe, med papirami, kaktjami, Sedeževimi slikami, albumi, zdravniškimi knjigami in instrumenti in drugimi stvarmi, ki v nekem prijaznem neredu, tako značilnem za umetnike, napolnjeajo njegovo sobo. Tudi kipec Budhe je še vedno sedel na nočni omariči s prekrižanimi nogami v stoječnem miru; tisti kipec, ki je v meni vedno vzbujal neko posebno pozornost, morda radi tega, ker imata z lastnikom tako podobne oči... podolgovate, s števili, sreplni na dno prodirajočimi zenicami. Budha — Orient: čudna skladnost s teško umivlivo, subtilno, v fantazijah vedno iščočo Magajnova dušo. Krog kipeca se je leno vil sivovijoličast dim neizbežne cigarete. Ko sem končno od vsega tega le odtegnil oči, sem mu pomnil tisti oglaš.

»Torej je delas čeprav te hočejo za proglasiti za onemlelega slavača«.

Poredno se je zamešal in otresel pepel s cigarete. Ni bil posebno razpoložen, angla ga je morila, vendar mi ni odreknil prijazne besede in nekaj splošnih podatkov in misli v zvezi z novo knjigo.

»Kdaj si začel z delom in kakšno je?«

»Knjiga bo zbirka sedemnaestih novel, ki sem jih napisal v zadnjih treh letih; obsegala bo 320 strani. Izmed do sedaj napisanih novel sem izbral tiste, ki se mi zde najboljše in najznačilnejše, take, ki mislim, da bodo čitatelja pritegnile in mu dale nekaj, kar nam danes tako manjka: vpogled v samega sebe, samospoznavanje in dvig k višjim vrednotam, ki se danes pozabljajo.«

»Kako to, da si se ravno sedaj odločil za izdajo?«

»Mislim sem že večkrat na izdajo te zbirke toda vedno je prišlo kaj vmes. Sodobni pisatelji zbirajo svoja dela raztresena po raznih revijah in časopisih v knjige ter tako ustvarjajo za kritiko in javnost lažji pregled o svojem delu in njegovi vrednosti. Kljub dokaj neugodnemu in neprimernemu času sem se po tem zgledu in na pobudo založništva končno odločil da zbirko izdam. Upam, da bo sprejeta z zanimanjem.«

»Ali se ti ne zdi, da je trenoten položaj zanimanje širšega kroga bralcev preusmeril in oddaljil od knjige?«

»Res je danes in tujda knjige riskauten posel, pa to je glede na ozeke domači knjižni trg naša stara bolezen, ki zavira intenzivnejše delo. Naš trg je nasičen s prevoditve literature in niso redki slasovi iz kroga bralcev pa tudi kronistov, ki žele vedno domaćih del, saj zadnji čas je z nami v tem pogledu res šibka; na prste lahko sešteješ domača beletristična dela, ki so izšla v zadnjih letih. Res je, časi so resni in negotovi in vendar bi ravno ta negotovost in vzmenirjenost morali siliti ljudi, da bi se notranje zbrali in tako z lažjim srcem čakali novih časov.«

Polazeči školu u Trstu, študirajući u Gorici i služujući zatim ponovno u Trstu (te poslije rata u Ljubljani, on se je tješno priplubio uz braću Slovence, tako da ga oni smatraju više svojim. U Beogradu i u Srbiji se oko njega s naročito ljubavju okupljaju Slovenci. To se najljepše pokazalo sada prigodom njegovog jubileja, kad su mu svi Slovenci koji žive u njegovoj nadbiskupiji iskazali svoje osjećaje sinovske odatnosti.)

Braći Slovincima pridružujemo se i mi, njegovi najbliži istarski hrvatski rođaci, koji smo potekli iz istih istarskih seljačkih kućica, od istih hrvatskih kmetčkih roditelja. Zelimo mu, da bi Bog blagoslovio njegov rad i dao mu još da pozivi dugi niz godina na korist crkve, kojoj se je posvetio, na sreću zajedničke nam domovine i na čast Istre naše koja ga je rodila.

Bogomir Magajna

»Ali bi mi lahko dal na vpogled roko-pisno nivo?«

»Jih nimam, če hočeš kaj natančnejšega zvedeti se potrdi v založništvo.«

Prisrčno sva se poslovila in odhiti sem v založništvo, kjer so me z delom natančnejše seznanili.

Glavna karakteristika novel, ki bodo izšle v napovedani knjigi je vrtanje v najbolj subtilne globine človeških duš, do tistega sveta, ki so ga v likovni umetnosti zaslužili surrealisti. V tej zbirki so odkriti čisto novi erotični momenti, kakor tudi ista plat socialnega trpljenja, ki je na zunaj nevidna in jo nosijo ljudje v naskritejših globinah duš. Nekaterе novele, u. pr. Helena, Breda, Frater Benjamin, bi na videz skoraj spominjala na pravilico, ko pa jih prebereš spoznaš z začudenjem, da so taki elementi živi in resnični, skriti v nas samih. Izredni in barvni so tudi opisi pokrajine, ki so pa vselej tesno spojeni z usodo ljudi, da tvorijo z njimi popolno celoto; te pokrajine so kot sama projekcija duš tistih ljudi, ki bivajo v njih.

Svet, ki se ga je lotil Magajna v teh novelah je vzet deloma iz Ljubljane, deloma iz Primorja, najdemo pa v njih tudi motive iz Dubrovnika, Sarajeva, Njema, da, celo iz daljnih Arnauntskih gora.

Po vsem svojem stilu bo knjiga v slov. literaturi nekaj novega. Ilustracije (enajst po številu) ki bodo knjigo posebno krasile, so delo našega tolminskega rojaka Rika Debenjaka, ki si je pridobil v kratkem času izredno ime v Franciji in na Nizozemskem pa tudi v Beogradu, kjer je njegova razstava žela presenetljivi uspeh. Kakor vseubina novel, tako so tudi ilustracije profinjene po svoji subtilnosti in je vsaka izlegneta njih prava umetnina zase.

Knjiga bo izšla na linem papirju v elegantni oprmi ke. Ing. Marjance Kunc-Čučkove. Naroča se pri Založi Literarnega kluba v Ljubljani, Poljanska cesta 15, IX. st., III. nadst. in stane v subskripciji v platno vezana 70.— din v polusnje pa 90.— din plačljivo tudi v štirih mesečnih obrokih. — Rok za subskripcijo poteče 15. marca.

Knjigo našim rojakom toplo priporočamo, tako posemnikom kakor društvom. Nai ne bo naše knjigice, ki ne bi imela tega najboljšega dela našega zavednega rojaka. Magajna je ves naš, ves povezan z rodno grudo, katere lepoto, značilnosti in trpljenje v mnogih svojih delih tako lepo popisuje. (***)

Matetićeve „Čakavsko-primorska pjevanka“ in Slovenci

Opozorilo slovenskim emigrantskim društvom

Pesmi zbrane v Matetićeve pesmarice so hrvatske in sicer većinom iz južne Istre in deloma srednje Istre. Avtorjeve skladbe iz prejšnjih let (kot na pr. čudovito lepa »Čaće moj!« so se udomaćile skoroj već med narodni kot med Hrvatji, znasi pa umetniškom predavanjuju Učiteljskega zborna in pa Trbovetjskih slavkova, ki so bila dirigirana v zadnjih letih po dirigentno-emigrantin. Pa tudi emigrantski pevski zbori (tako na pr. pevski zbor »Fabora« v Ljubljani) so imeli že večkrat avtorjeve skladbe na programu.

Slovenska narodna pesmi, ki na zastni ni već tako originalno narodna kot je se istrska hrvatska, razširila se je zlasti v povojnih letih tudi po južni Istri, kjer jo pejejo te fantje na vaši. V emigraciji pa vsi Hrvati-emigranti pejejo slovenske pesmi. Ni pa tako razširjena istrska narodna pesem v naših krajih in zlasti ne v slovenskih emigrantskih centril. Potrebno je zato, da predvsem naša emigrantska slovenska društva propagiraju istrsko pravno narodno pesem, najprvo v emigrantskih vrstah, v zborih, pa potom izven zborov v svojoj slovenske pesmi. Ni pa tako razširje bodnih urah, kadar pejejo slovenske pesmi.

Imamo skupen politični ideal. Imejuo tudi skupne narodne pesmi! Slovenci-emigranti širite med seboj istrsko narodno pesem! Priporočajte tudi drugim zborom istrske narodne pesmi zbrane v Matetićeve pjevanki! Uspoštujte veliko materijalno žrtve katero je prevzela naše organizirana emigracija in naročite Matetićevo zbirko. Slovenski emigranti in neemigrantski zbori naročite za izpolnitve svojeru repertorija Matetićevo pesmarico!

Najljepša, najoriginalnija, najbolja naša in slovenska in najmanj tuja, je hrvatska istrska narodna pesma! Na ne bo nobeno emigrantsko društvo, noben emigrantski zbor, noben emigrant-pevec brez Matetićeve pesmarice!

Pesmarice se naroča pri »Zvezi emigrantskih društva«, Kosovska ul. 39-IV, Beograd, ali pa pri avtorju: Ivan Matetić, Cara Uroša br. 11 Beograd in stoji 35 Dinarjev.

Naši u Hrvatskoj enciklopediji

U Zagrebu je pokrenuto izdavanje golemogua znanstvenoga djela: Hrvatska enciklopedija. Taj kulturni pothvat velikih dimenzija iziskuje suradnju velikog broja učenjaka i stručnjaka, a naravski i veliki kapital. Prvi svezak — u svemu bi ih imalo biti 12 — izaci će, kako su istakli organizatori i izdavači Hrvatske Enciklopedije, već ove jeseni.

U popisu velikog broja učenjaka i kulturnih radnika, koji su pozvani na suradnju, nalazimo i dva istaknuta kulturna radnika iz Istre. Dra. Matu Tentora, ravnatelja Sveučilišne knjižnice i profesora Nikolu Zica. Dra. Tentoru poverjena je obrada struke: Bibliotekarstvo, knjige i časopisi, a prof. Zic je član Središnjeg uredništva Hrvatske enciklopedije.

Tim povodom istaknuli bismo, da bi bilo potrebno zbrinuti i kao posebno poglavlje u Enciklopediji i Hrvate izvan domovine — obuhvatiti eventualno manjine i iseljenike zajedno. Napominjemo to zato, jer u prospektu nisamo našli na posebnu struku iz toga područja. Premda dakako poznavajući ljude okupljene u redakciji Enciklopedije nimalo ne sumnjamo u to da će i tom pitanju — Hrvatima izvan Jugoslavije inače biti posvećena dovoljna pažnja.

PRIZNANJE NAŠIM PEDAGOZIMA

U »Jutarnjem listu« izašao je ovih dana prikaz Minervinog Pedagogičkog leksikona — priručnika za teoriju i praksu ugoja. U redakciji leksikona sudjelovali su — kako je već poznato — i dva naša pedagoga, Josip Demarin i Ante Defrančeski. U prikazu se laskavo govori o udjeleu Demarina i Defrančeskoga, od kojih je prvi izvrsno i opširno obradio sve naše istarske domaće pedagoške pisce, a drugi zajedno s Paklajem poduzeo pedagoške teorije i prakse, vrlo pomno i na visini suvremene nauke.

Mohorjevih knjig letos no bo!

»Koroški Slovence« (Celovec) od 14. t. m. poroča:

Mohorjanom v vednost! Na številna vprašanja, kedaj pride letošnji Mohorjev književni dar, zamoremo danes odgovoriti. Uprava Mohorjeve družbe je v smislu postavnih predpisov vložila pri pristojnem državnem uradu (Reichsstelle für Papier und Verpäckungswesen, Berlin) prošnju za dovoljenje uvoza Mohorjevih knjig iz Jugoslavije. Prošnja je bila z dopisom dne 5. t. m. rešena sledeće št. III. C i 15187-Rg-Mck — Vaše prošnja na svojoj žalost časno ne morem ugodno rešiti. Vraćam prvi in drugi prepis s prigomom. Drž. poverjenik (potpis nečitljivo). Mohorjevih knjig letos torej ne bo!

IZDANJA DRUŠTVA SV. MOHORA ZA ISTRU

Ivan Pavić: Mali katekizam. Trieste 1940. Izdalo Društvo Sv. Mohora za Istru. Broširano. Strana 136. Mnogo slika u tekstu. Naslovna stranica u bojama.

Luka Perinić: Selo na obali. Naslovna strana u bojama. Broširano. Strana 111. Izdalo Društvo sv. Mohora. Trieste 1940.

Kees Meekel: Zapečaćene usne. Pripovijest, Preved. V. S. Izdalo Društvo Sv. Mohora. Broširano. Strana 103. Trieste 1939.

Danica, kalendar za 1940 godinu. Izdalo Društvo sv. Mohora za Istru. Strana 156. Broširano Trieste 1939.

Sve se ove knjige nabaviti i kod Društva sv. Jeronima, Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21, za cijenu od 20 Din, za sve knjige zajedno.

VIJESTI IZ DOMOVINE

OMLADINSKA KONFERENCIJA U ZAGREBU

U Zagrebu je sve nedjelje održana Konferencija Rađnog odbora omladinskih Sekcija. Konferenciji su prisustvovali delegati iz Zagreba, Slavnskoga Brodu, Susaka, Zemuna, Ljubljane, Beograda i Maribora, a bio je prisutan i predstavnik Omladinskoga Sveta, Omladinske sekcije podnizice su izvještaj o svome radu, a nato je utvrdjen sporazumni program rada za daljnje djelovanje. Između Omladinskog Sveta i Rađnog odbora postignuta je potpuna suglasnost u pogledu budućeg zajedničkog rada. U tom smislu prihvaćena je i rezolucija, gdje se u 8 točaka formuliraju težnje naših omladinaca.

Konferenciji su prisustvovali predstavnici Saveza i delegati društva 'Istria'.

JEDAN NAS VATROGASAC

Prilikom nedjeljnog požara Kavane Splendid u Zagrebu teško je stradao, kako su zabilježile sve zagrebačke novine, vatrogasac Matija Vusić. Taj mladi zagrebački vatrogasac naš je čovjek rodom iz Stinjana kod Pule. Pred desetak godina on je jednom vrednom akrobacijom na tornju zagrebačke katedrale kao da se igra vlastitim životom — tjerajući mnoštvo ljudi, koji su ga promatrati strah u kosti — svratio na sebe pažnju zagrebačke javnosti. Pošto je bila njegova vruća želja da postane vatrogasac ta mu je želja bila nakon toga ispunjena. Kao vatrogasac pokazivao je Jurišić izvauradnu poštenost, pa ga je ta njegova odlika — u ostalom najveća odlika svakog pravoga vatrogasca — zanimalo stajala ovdje nezdore. Na garisti je naline Jurišić usud vatre i dima operirao s jednim Hestivom, koje su pukle upravo u času. Kad se on na njima nalazio, Prevečen je hitno u teškoj stanju u bolnicu, a dok ovo pismo rečeno nam je da su njegovo stanje popravilo. Od sada mu želimo, da što prije sasvim ozdravi.

PRESEKNOVA PROSLAVA U ZAGREBU

V nedjelju je bila u Zagrebu prireditev u proslavu Preseknove 140-letnice rojstva in 91-letnice njegove smrti. Priredilo jo je slovensko društvo 'Narodni dom'. V programu so poleg ostalih sodelovali naši rojaki in znanci člani zagrebačke gledališča Vika Podgorška, Nučić, znani tenor Marija Šimenc in operna pevka Olga Kocijančičeva.

70-LETNICA IVANA DEKLEVE

Te dni je naš rojak Ivan Dekleva, upokojenik poštne poduradnik, praznovati 70-letnico življenja. Rujnik je odoben narodnjak in Sokol. Rujnik se je v Podgradu v Istri. V predvojni in vojni letih je služil pri pošti v Trstu nato v Mariboru do upokojitve 1928. V Trstu je delni v Sokolu in drugih narodnih organizacijah. Bil je odbornik zdruge »Naš dom« in ustanovil poštarsko društvo »Poštni rog«. Še mnogo let!

MATE DVORNICI:

ČAKAVŠTINA U KOZMOLOGIJI I HISTORIJI

(Nastavak)

III ova iz istog mjesta:
Zahvali se Zurnila,
Da će more priplivat
S troje hrnje na brnje
S troje puta na noge.
Kad je bila srid mora
Stade more tinuti
I Zurnila tonuti.
A onda naša istarska koja zagrijava
svačije sarce.
»Fred našimi vrati ladonja zelena
Na njoj se sušila ta bela stomanja.
I t. d. e.
III naša Gradišćanska iz Frakanave:
Posid iz zelen bor
A pred borom moje različje dvor.
Evo jednog Zaka n t a:
Jabukva je moja urenula.
Onako ti uvenulo sarce
Iako ona jabukva uvela.
Milo mi te, al ti moran kježi.
Ne dočekal Jurja ni sih svetih.
Jedna pirna:
Jijte, pijte svati moji
Vo vas danas niš ne stoj.
Vo hte platit naši mladi
Njeve materi i oci.
(Iz Stinjaki u Gradišću)
A jedna iz pira:
Kumac san se oženil
Jur me žena bila,
Namočil san konopčić
Veljek boja bila!
(Iz Visnjaca u Gradišću)
Iz selackog kola (Selca u Hrv. Primorju) a sasma sličij evnom novljanskom kolu:
Prinorice koje vode,
Kole vode tiho hode,
Da zemljicu ne umore.
Ajd va kolo koj' za kolo
Da se kola naigramo
Lipih pisam napivamo
I divojak nagjedamo!

POLITICKE BILJEŠKE

SMRT LJUBE DAVIDOVIĆA

U ponedjeljak je umro u Beogradu sef Demokratske stranke, predsjednik vlade u m. Ljubomir Davidović. Sprovod pokopnika održan je u sriedu. Pokojni Ljuba Davidović rođen je 25 XII. 1863. Prije nego se posvetio politici bio je profesor. Godine 1901. Izbabran je za narodnog zastupnika u Vranjskom okrugu, a iste godine osnovana je Samostalna radikalna stranka, kojoj je bio prvim osnivačem. Godine 1904. poslao je ministrom prosvjete. Tečajem svoje daljnje karijere bio je još dva put ministar prosvjete, a u Jugoslaviji je između 1919. i 1920. prvi put predsjednik vlade. Bio je predsjednik Demokratske stranke od njenog osnutka sve do svoje smrti. Godine 1924. bio je opet predsjednik vlade, koja se nastavlja na tadašnju Hrvatsku seljačku republikansku stranku. Smrću Ljube Davidovića nestaje jedne od najmarkantnijih političkih ličnosti a nesumljivo i jedan veliki patriota, pobornik demokratske misli i sporazuma s Hrvatima, osobno nadasve pošten, što mu svi jednodušno priznaju.

Promjena vlade u Bugarskoj

U Bugarskoj je prošlih dana došlo do promjene vlade. Dosadnji ministar predsjednik Kjosicvanov odstupio je, a na to je noću vlada sastavio birati ministar prosvjete. Fioce. Lisnuc ministarstva vanjskih poslova i novog bugarskog vladi pruceo je dosadnji poslanik Bugarske u Beogradu Ivan Papan, pa sva javnost, i kod nas i u ostaloj Evropi, vidi u toj okolnosti garanciju da se bugarska vanjska politika ne mijenja, ali da će u pogledu Jugoslavije ići sada veći prilično utrlim putem prijateljski i što intimnije suradnje, proširano s terena riste politike i na kulturno i gospodarsko područje. U tom smislu donijeli su naši i bugarski listovi nekoliko značajnih izvjava. Neki talijanski su listovi donijeli vijest, da bi sada Bugarska možda mogla pristupiti Balkanskom paktu.

DIJALNOVA ČASOPISA NJEMACKE MANJINE

Kako je objavio »Deutsche Nachrichten (Zagreb) početkom ove godine dobila je njemačku manjinu u Jugoslaviji dva nova časopisa. Prvi se časopis zove »Die Land« i pade a izdaje ga predsjednik Saveza njemačkih zemljoposjednika dr. Josef Trischler. To je tjednik, namijenjen njemačkom seljaku. U »gospodarska pitanja bavi se i nutarnjom i vanjskom politikom, a donosi i beletrističke sastavke. Izlazi namjesto negdašnjeg »Lundwirte«.

Drugi je časopis »Schaffende Jugend«, koji od 1. siječnja ove godine izlazi u obliku novina. Ovaj se časopis bavi svačlanovima omladinskih organizacija Kul-

Bugarske gimnazije u Dobruži

Exchange Telegraph javlja iz Sofije: Balkanska konferencija pokazuje prve pozitivne rezultate u poboljšanju bugarskorumunjskih odnosa. Kako se pozudano donosilo, uskoro će u Dobruži bit otvoreno četiri bugarske gimnazije. Bugarske manjine u Besarabiji također će dobiti jednu srednju školu. S druge strane bit će u Bugarskoj otvorene dvije srednje škole za rumunjske manjine u Bugarskoj. Rumunjska delegacija koja boravi u Sofiji s ograničenim zadatkom da zaključi novi klirinški sporazum, započela je sada pregovore za znatnije proširenje robnog prometa između obiju država.

Talijanski institut u Beogradu

U prošlom suto broju opširno javili o talijanskom institutu u Zagrebu i sličnoj ustanovi u Ljubljani. U Beogradu se također osniva talijanski institut za talijansku kulturu, koji se otvara u četvrtak 22 o. m. Svečanosti otvaranja instituta susustavot će talijanski ministar prosvjete Giuseppe Beital. Ovaj prosvjetni zavod, koji će bit smješten u jednoj villi u ulici Kuegelije Parside i kome će bit na čelu dr. Giovanni Mauer, redoviti profesor Slavenske filologije na sveučilištu u Rimu, a na kome će raditi nekoliko talijanskih profesora, otpočet će odmah po svečanom otvaranju izvođenjem svoga programa, koji predviđa tečajeve talijanskog jezika, predavanja iz područja talijanske kulture, na srpsko-hrvatskom i na talijanskom jeziku, i koncerte na kojima će se izvoditi talijanska muzička djela. Institut će raspolagati i obilnom knjižnicom talijanskih znanstvenih i književnih djela. Zagrebački institut otvara se 23 o. m.

TALIJANI PREDVIĐAJU DUGOTRAJNI RAT

Talijanska Štampa priprema talijansku javnost na dugotrajni rat. Tako piše diplomatski saradnik »Gazzetta del Popolo« da nijedan odgovoriti državnik zaraćenih zemalja ne vjeruje više u rat s brzom odlukom. Možda će pustolovina, u koju je bačeno čovječanstvo, trajati mnogo godina. Možda se ovaj rat neće razviti u krvavim napadajima protiv utvrđenih linija već u gospodarskoj i socijalnoj organizaciji čitavih kontinenta. Možda će bit nadmašena i najgora predviđanja stanovalih engleskih političara. Pod takvim okolnostima i izjedina može se ratna priprema jedne strane provoditi same na veliko. Prava priprema za rat pretpostavlja stalnu organizaciju svih pomoćnih snaga naroda i vezinu po mogućnosti, što veću nezavisnost i obkshiljivanja iz inostranstva. U kratko rečeno sastoji se prava priprema u izradnji autarhije.

turbunda, te se ne može kupiti u slobodnoj prodaji. Kao izdavač potpisan je dr. Adam Maurus, vlasnik poznate nacional-socijalističke knjižare u Novom Sadu.

NAŠI POKOJNIKI

† HENRIKA ŠANTLOVA

15. februaria dopodine je umrila u Ljubljani v 66. letu starosti naša rojalnica, znana slikarica Henrika Šantlova. Pokopala se je rodila 17. avgusta 1874. v Gorici. V slikarstvu je dobila prvi poduk pri mater-slikarici. Nato je študirala slikarstvo v Monakovem, izpopolnjevala pa se je potom še na Dunaju. Po končanem študiju se je naselila v Gorici, kjer je delovala vse do svetovne volne. Po končani volni se je preselila v Krško, od tu v Maribor in nazadnje v Ljubljano. Šantlova je bila talentirana slikarica, posebno pa se je odlikovala v idiožitihi. Pridno se je udeležovala skupnih slovenskih razstav, navadno v družbi z bratom Sašom in sestiro Avgusto.

S pokopnijo je slovensko ženstvo zopet izgubilo odlično članico, ki je častno zastopala naše ženstvo, čeprav ni nikdar zrlina v osprede.

Blag in spomin, sorodnikom našo sožalje!

† MARGARITA BIJZAK

V Trstu je preminula Margarita Bijzak, vdova po Jakubu iz Šmarji pri Sežani v 76. letu starosti. Njeno tiho, skromno življenje je bilo posvećeno družini in otrokom od katerih živijo trije sinovi v Jugoslaviji in so znani kot zavedni in delavni narodnjaki. Ta narodna zavest izhaja iz zavedne šmarške družine. Blag spomin njenemu delu, samozatajevanju in skromnem življenju!

† RUDOLF BIJZAK

Šlom Goriske in Vipavske doline je bil znan pok. Rudolf Bijzak, stavbeni tehnik in sočni izvedenec, ki je preminul 28. januaria v Kamnjah na Goriskem. Bil je odločen in zaveden Slovenec. Vskomur je rad pomagao pri cenitvah in v stavbeni stroki. Zadržje čase so ga potle razmere in priklenile vase. Čutil je kri bolzani v sebi, kar mu je odvzelo življenjski elan in veselje je do dela. Cele noči je prosedel pri risanju deski, da je ljudem pomagao pri izvršitvi novega katastrofa. Vsi, ki so ga poznali, so imeli zaupanje vanj. Njegovo življenje je bilo polno samozatajevanja in duhovne boli, kar je pospešilo njegov konec. Pri pogrebu se je zbrala množica domačinov in vseh onih, ki so ga poznali, da se tako odložijo njegovemu spominu Umri je mož del in trpljenja, blag mu spomin!

2. februaria je umrl na Selu na Vrhavskem v visoki starosti uledni poslanik Josip Merina oca. Na zadnjem nor sa se spremlilo veliko število znanec domaćih čase pa su mu »Nasva zav« zaokube žalostniko. Pokopnik blag spomin, sorodnikom naše sožalje!

V Mariboru je 10. februaria umrila v visoki starosti naša rojalnica Jurca Ivana roj. Malik po rodu s Sape pri Vinavi. Pokopnik blag spomin. prizadetim naše sožalje!

de zamijenjen sa mjesecom božićnim, a obred njegov sa božićnim obredom.

Kod Slavena kojemu je mističnost prirodjena riječi: bog, bogeo i bogataš nose isti korijen. Slavenu je mističnost u patnji i boli. I s tog gledišta on gleda na svoga novoga malog Boga-čovjeka, i s tog gledišta se čudu donekle i razumjeti Chelsicky, Hus, Gregor Lazarević, Zdeda, Potjcha, Skarga, Komensky, Tolstoj, Dostojevski, Rozanov i Berdjajev. Sa tog gledišta moramo promatrati i naše bosansko i južnoslavensko bogomilstvo, koje je u crkvi katoličkoj vidjelo vlast, a Slaven ne voli vlasti on je duhovni anarhist, ali bliže Tolstoju nego Krapotkinu i bogumilstvo naše, i ako je to putem Bugarske import Albingen-dera iz Francuske, nalazi na tlu našem najbolje uporište, svoj Eldorado

I sada dolazi odgovetka pjesme u drugoj svesci Matičino' »divojka se zaklela, da neće ljubiti junačkoga tela«, a imade takva pjesma i u Istri i na otocima kvvarnerskim. Da neće piti vina rumenoga niti jisti mesa onovoga. (Ova pjesma sadržava bogumilski credo (vjerovanje). Slavenu je Božić i Badnjak dan mistike: dan kad je siromašno dijete u štali rođeno srušilo kraljevstva zemaljska, promijenilo vjere i stare bogove i uspostavilo ravnopravnost među ljudima, koji su većinom do tada robovali. I za to pjeva čakavski pjesmar:

Radujte se narodi kad čujete glas
Da se Isus porodi va baženi glas
Saki narod čuj, i Betlemu pristuplju!
»O pastiri čudo novo, niste nigda videli ovo«.

Va jaslice dolaze roditi se Bog, koji s neba sidje radi puka svog.

Ovo naglašavaju sve narodne pjesme čakavske, a i naših glagoljaša, kojima je bila vjehovna crkvena vlast; patrijaršija u Ogleju uz papu rimskoga.

Bog se rodi v Vitiomji, Vragu silu tagda zlomi.

Poslan bi anjel Gabriel
Od Boga va grad Nazaret
Jenaj poniznoj divici
Pravoj božjoj službenici.

(Ovu sam pjesmu čuo svako jutro kao dijete u crkvi Sv. Jeronima na Rijeci ili kod kapucina, a i u Sv. Vidu.)

A onda od božićnih koleđa.
Došli jesmo sprid vratara
I bogata gospodara
Zač je Božić dobar dan
Veseli, veseli ovi dan.

Na Novu godinu:
Na tom mladom letu veselimo se,
Mladoga kralja mi molimo,
Daj nan Bog zdravje veselja
I na svitu sege obilja — itd.

A sada jedna legenda gradišćanska iz Železnog koja remeti svu tu idilu, koja prikazuje već u početku djetetu trnovit put. Ona glasi.

Marija i kovač.

Išla je Marija po toj čornoj gori po toj čornoj gori po zelenoj lozi. Škura noć je zašla stana ni imela Kovaču je došla stana je prošla. »Kovaču, kovaču, daj ti nam stana«, »Odnajaj od mene ne morem ti dati, Imam tovaruša, dan i noć kujemoo.« »Kovači, kovači, ča si načinjate?« »A mi načinjamo tri zelene kline.« »A ča čete s njim: s ti zeleni klini?« »Mi čemo ti s njim Jezusa pribiti!« Na to je mal Jezus iz ruk nioj ispal. Imal je taj kovač jedno dite prez ruk. Dite je priteklo Jezusa vzdignulo, Jezusa vzdignulo Mariji podalo. Onda mi je dite k čači svon priteklo, K čači svon priteklo, tako govoriše: »Pogledite, pogledite: dal mi je Bog ruke, Dal mi je Bog ruke i Diva Marija«, »Da bi ja bil zna, da je to Marija Dal bin njoj bil stana i mehke posteje, Sam bin ja bil legal na trdo kamenji, Juden na znamenje a duši spasenje!« (Nastavit će se)